

A százéves Pesti Vigadó

„...Fehér tündöklő köntösében, ott a Duna-part oldalában úgy festett, mint az elbűvölt, mesebeli Csipkerózsza királyleány kastélya” — írta róla lelkes korabeli csodálója. Ma van a születésnapja Feszl Frigyes alkotásának, egy évszázada, 1865. február 20-án készült el a Pesti Vigadó.

Ellentmondásos kor ellentmondásos műalkotása. A művészettörténet romantikus stíluskorszakában született, abban a korszakban, amelyet oly sokféleképpen értékelték az elmúlt száz évben. A múlthoz való visszafordulás, elsősorban a középkor felelevenítését jelentette ez a stílus egész Európában, válasz volt a megelőző, görög—római hagyományokat felkaroló klasszicizmusra. Múltba fordulása, történelmi értéke országunként és évtizedenként más és más a forrongó XIX. század Európájában; nálunk többnyire a haladás, a nemzeti ügy hirdetője.

A szabadságharc leverése után — mint mindig, ha egy haladó ügy elbukott — erőteljesen lobogott a romantika Magyarországon. Voltak, akik menekülésnek szánták — megszépült századokba alábukni a keserű jelen helyett —, de művészeink többségét haladó elhatározás vezette. A dicső régmúlt példáján akartak szembeszállni a keserű közelmúlttal, a romantika kiáltásával felrázni a lelkeket. Ez a szándék íratta Arany Jánossal a hun—magyar eposzokat, ez vitte Jókai regényeibe, Madarász Viktor és Székely Bertalan piktúrájába a történelem fényes vagy megdrázó témáit, ezen a hangon szóltak meg Erkel magyar operái. Hatalmas műveket adott a magyar irodalomnak, zenének, festészetnek ez a korszak.

Nem ilyen egyértelmű a kor építészete. Ez is a múltba néz, elsősorban a középkorba, csak hogy pillantása elrövedező. A középkor templomokat épített, várakat és kis lakóházakat, a romantikus kor építészete bérházat és pályaudvart, gyárat és középületet. S ezekhez a modern feladatokhoz nem illenek a székesegyházak támfívei és tornyocskái, a csúcsíves ablakok és az erődítményszerű épülettömegek. A romantikus építész mégis ragaszkodik a múlthoz, ha másképp nem, hát külsőségeiben: gipszből és habarcsból készít csúcsíveket, várnak álcáz bérpalotákat, katedrális külsőt ad a pályaudvaroknak.

Feszl is ragaszkodik a múlthoz, tudatosan vonzódik a középkori építészethez, valamint a rokonnak vélt keleti népek motívumaihoz. Ezekből tevődik össze főművének, a Pesti Vigadónak művészete is: román kori ablakmotívumokból, mór—arab ornamentekből, bizánci, sőt — mivel Feszl nagyon őszintén gondolja

magyarságát, s tudatosan törekszik egy nemzeti építészeti kialakítására — magyaros, vitézkötéses díszítményekből.

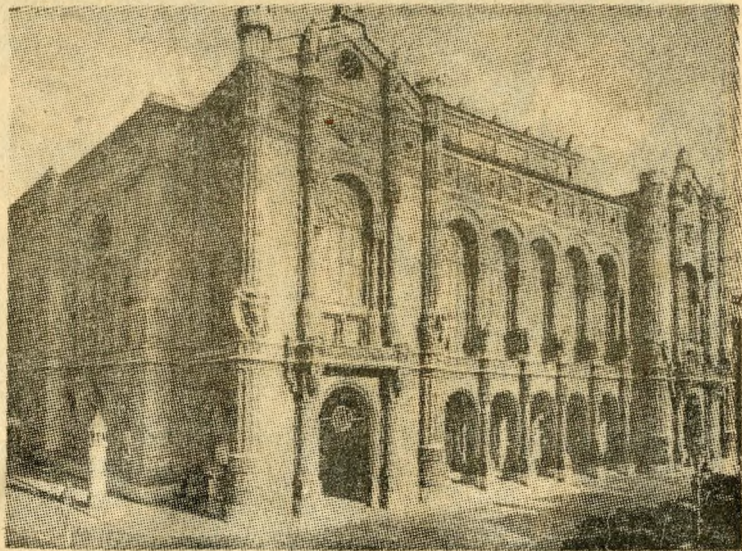
S ha csak ennyi lenne a Pesti Vigadó, bizony nem érdemelne meg az ünneplést, sem az újjáépítést. A történelem másolásával nem lehet új építészeti alkotni, a népi motívumok gépies felhasználása nem eredményezhet nemzeti architektúrát. Csakhogy Feszl a romantika keretei között, de szinte annak ellenére épített remekművet a pesti Duna-partra. A mesterségesen összeválogatott elemeket romantikus hevüléte, izzó tehetsége egységessé olvasztotta, a Vigadó díszítése nem arab—mór, nem középkori, hanem valami sajátosan Feszl Frigyes-i. S míg a romantika történelmi kulisszák mögé rejteti a modern épület tartalmát, alaprajzát, funkcióját — Feszl kiválóan kifejezi. Alkotásának dunai homlokzata szinte hirdeti a mögötte levő szerkezetet: a középső beugró rész öt árkádjá és öt hatalmas ablaka a nagytermet, a szélső, kiugró tömbök a kisebb helyiségeket érzékeltetik. S a Vigadó biztos tömege, határozott körvonala, jó ritmusa is kiemelik a romantika nyugtalan, sokszor anyagszerűtlen építészeti alkotásaiból; egyik legértékesebb emlékeként e korszak hazai építészetének.

Feszl Vigadóját sokáig nem értették, már a korabeli kritika is támadta. Mai építészeti ízlésünk től is távol áll tulajdonképpen építészeti felfogása, ma azonban már művészettörténeti emléket látunk benne, s egy különleges, szándékában tiszteletre méltó, hatásában páratlan, izgalmas kísérlet jó eredményét. Kitörölhetetlen színfoltja ma már a pesti városképnek.

S az is marad. A budapestiek nagy része ragaszkodik hozzá, ezt éppen a néhány évvel ezelőtti heves vita mutatta. A vita eredményes volt, a háborúban gyalázatosan tönkretett épületet helyreállítják. Harmincötmillió forintot költünk érdekes emlékünkhöz megőrzésére, amely — végre lezárult a polémia — eredeti rendeltetését szolgálja majd: ifjúsági bálterem és fogadások színhelye lesz; a földszinti részben, mint régen is, étterem nyílik majd, s a szép termekben a rendezvények közötti időszakban kiállításokat nyitnak. A munka ma is tart, dolgoznak a kőfaragók és a szobrászok, jövőre talán a külső homlokzatról már lekerül az állványzat. Éktelenkedő hátsó, tűzfalát új épülettel takarják el majd, s nemsokára — előreláthatólag 1968 végére — ismét fehér köntösben tündöklő „a mesebeli Csipkerózsza királyleány kastélya”.

Rózsa Gyula

Budapestre vonatkozó újságcikkek				OSZTÁLYOZÁS	
Szerző:	Rózsa Gyula	Tárgy	725.81		
Cím:	A százéves Pesti Vigadó	Hely	"1965"		
Forrás:	Vépkönyvtár	Idő			
(Hely)		(Köt. v. füz.)			
	1965. február 20.	(Oldal)			
		Személy			
		Helyszám			

**Ilyen volt, s ismét ilyen lesz
a Pesti Vigadó homlokzata.**